

УДК 665.7.

СИНЕРГІЧНІ ЕФЕКТИ ПРОТИКОРОЗІЙНОГО ЗАХИСТУ СТАЛІ В ПРИСУТНОСТІ БІНАРНИХ КОМПОЗИЦІЙ НА ОСНОВІ М-НІТРОБЕНЗОЙНОЇ КИСЛОТИ З АДСОРБЦІЙНИМИ АМІНАМИ

Іван Горбанюк

*Національний авіаційний університет, Київ**Науковий керівник - Володимир Ледовських д.х.н. проф.*

Ключові слова: електрохімічна корозія з кисневою деполяризацією, діаграма Пурбе, синергічні суміші, пасивація сталі.

Корозія металів є основною проблемою експлуатації металевого обладнання, тому що призводить до підвищення ризику техногенних аварій і забруднення навколишнього середовища. Одним із най ефективніших методів захисту металів від корозії є інгібіторний метод. Індивідуальні інгібіторні добавки мають помірну ефективність захисту металів від корозії, тому для ефективного гальмування корозійних процесів більш доцільним є використання синергічних сумішей інгібіторів корозії. Раніше на кафедрі хімії і хімічної технології було показано високу ефективність протикорозійного захисту сталі, в присутності інгібіторної композиції синергічної дії на основі нітриту натрію з триетаноламіном. Як відомо нітрит натрію має високу токсичність (ГДК 0.1 мг/м³), тому виникла необхідність його заміни на менш токсичний компонент синергічної композиції.

Матеріали: сталь 08кп, м-нітробензойна кислота, етилендіамін, моноетаноламін.

Швидкість протікання корозії сталі була визначена масометричним методом за ГОСТ 9.506- 87 упродовж 168 годин за температурі 17оС. Для вимірювання рН використовують метод прямого потенціометричного аналізу. Корозійний потенціал визначали високоомним вольтметром. Для визначення синергічних екстремумів ефективності бінарних композицій інгібіторів на основі м- нітробензоату і адсорбційних амінів використовували метод ізомолярних серій.

В наслідок великих розмірів молекули і розподілу π -електронів, в залежності від взаємного розташування карбоксильної і нітро груп, м-нітробензоат має високу схильність до деформації і можливість відновлення під час катодної реакції. Механізм дії органічних амінів полягає в їх адсорбції на поверхні сталі за рахунок наявності активної пари електронів на гібридній орбіталі атому нітрогену. Гідроліз амінів у нейтральних середовищах забезпечує зміщення рН у бік лужних значень 8.4-9.5 в залежності від концентрації. Для підвищення ефективності протикорозійного захисту сталі, доцільним є створення бінарних композицій інгібіторів синергічної дії.

Дослідження за методом ізомолярних серій бінарної композиції м-нітробензойної кислоти та моноетаноламіну з сумарною їх концентрацією 0,006 моль/дм³ показало наявність екстремумів проти корозійного захисту сталі ($Z=52.38\%$) спостерігається за співвідношення

концентрації складових як 1:1. Це підтверджується максимальним зростанням $pH=8,1$, за такого ж співвідношення концентрацій складових. У наступній ізомолярній серії використовувалась нейтралізована м-нітробензойна кислота ($pH=8,4$) у суміші з етилендіаміном, сумарна концентрація $0,006$ моль/дм³. Екстремум протикорозійного захисту не спотерігається, а максимальне значення коефіцієнту гальмування $\gamma=18$ досягається при використанні м-нітробензоату натрію. За методом ізомолярних серій було визначено максимуми протикорозійного захисту сталі суміші етилендіаміну та м-нітробензоату натрію з сумарною концентрацією $0,03$ моль/дм³ ($pH=10$) за співвідношення концентрацій складових як 1:1, а також в присутності індивідуального м-нітробензоату ($pH=10$).

Для визначення областей електродних потенціалів і pH , за яких відбувається процес пасивації сталі в присутності інгібіторних композицій синергічної дії, доцільно застосовувати діаграму Пурбе. Ця діаграма являє собою залежність електродних потенціалів усіх можливих рівноваг в системі Fe-H₂O від pH середовища. В нейтральному водно-сольовому розчині ($E=-0,4$ В і $pH=7,3$) продуктом корозії заліза є іони Fe²⁺. Ефективна пасивація сталі спостерігається в області потенціалів і pH Fe(OH)₃. Необхідними умовами такого переходу є зміщення корозійного потенціалу в бік позитивних значень і збільшення pH до 9-11. Застосування інгібіторної композиції на основі моноетаноламіну та м-нітробензойної кислоти забезпечує корозійний потенціал $-0,0075$ В та $pH=8,1$, чого не достатньо для фазового переходу, подібно до застосування індивідуальної м-нітробензойної кислоти ($E=-0,12$ В і $pH=3,6$). Використання м-нітробензоату за $pH=10$ призводить до фазового переходу з Fe²⁺ до Fe(OH)₃. Подібний ефект пасивації сталі спостерігається під час використання композиції етилендіаміну з м-нітробензоатом натрію за $pH=10$, що забезпечує зміщення корозійного потенціалу до $-0,036$ В.

Висновки

Ефективний захист сталі в нейтральних середовищах досягається за рахунок утворення щільних оксидних плівок. За уявленнями термодинамічної діаграми Пурбе, вони утворюються за певних потенціалів металу і pH . Для усунення можливості пітінгоутворення під час використання м-нітробензоату, доцільно використовувати адсорбційні аміни.

Список використаних джерел:

1. Ледовських В.М., Левченко С.В., Тулаінов С.М. Синергічні екстремуми сумішей корозії металів у водно-сольових розчинах. - Фізико-хімічна механіка матеріалів. – 2013. - №6. 5 с.
2. Ледовських В.М., Левченко С.В. Термодинамічний аспект розроблення інгібіторних методів захисту сталі від корозії у водно-сольових середовищах. Вісник НАУ. 2008. №4, 6 с.
3. Погребова І., Пилипенко Т., Лоскутова Т., Кобернік Н. Поліфункціональні солі піридину з карбонільними угрупованнями як інгібітори кислотної та мікробної корозії металів. ФХММ. Проблеми корозії та протикорозійного захисту матеріалів. Львів, 2018. № 12. С. 220–225.